

Kunstmatige intelligentie en menselijke intelligentie: zijn gemeente- en rijksjuristen klaar voor de toekomst?

Fatma Capkurt | Universiteit Leiden

30 mei 2024

Universiteit
Leiden

Programma presentatie

Blok 1: Uitdagingen voor de jurist van de toekomst

Blok 2: Profilering in de publieke sector

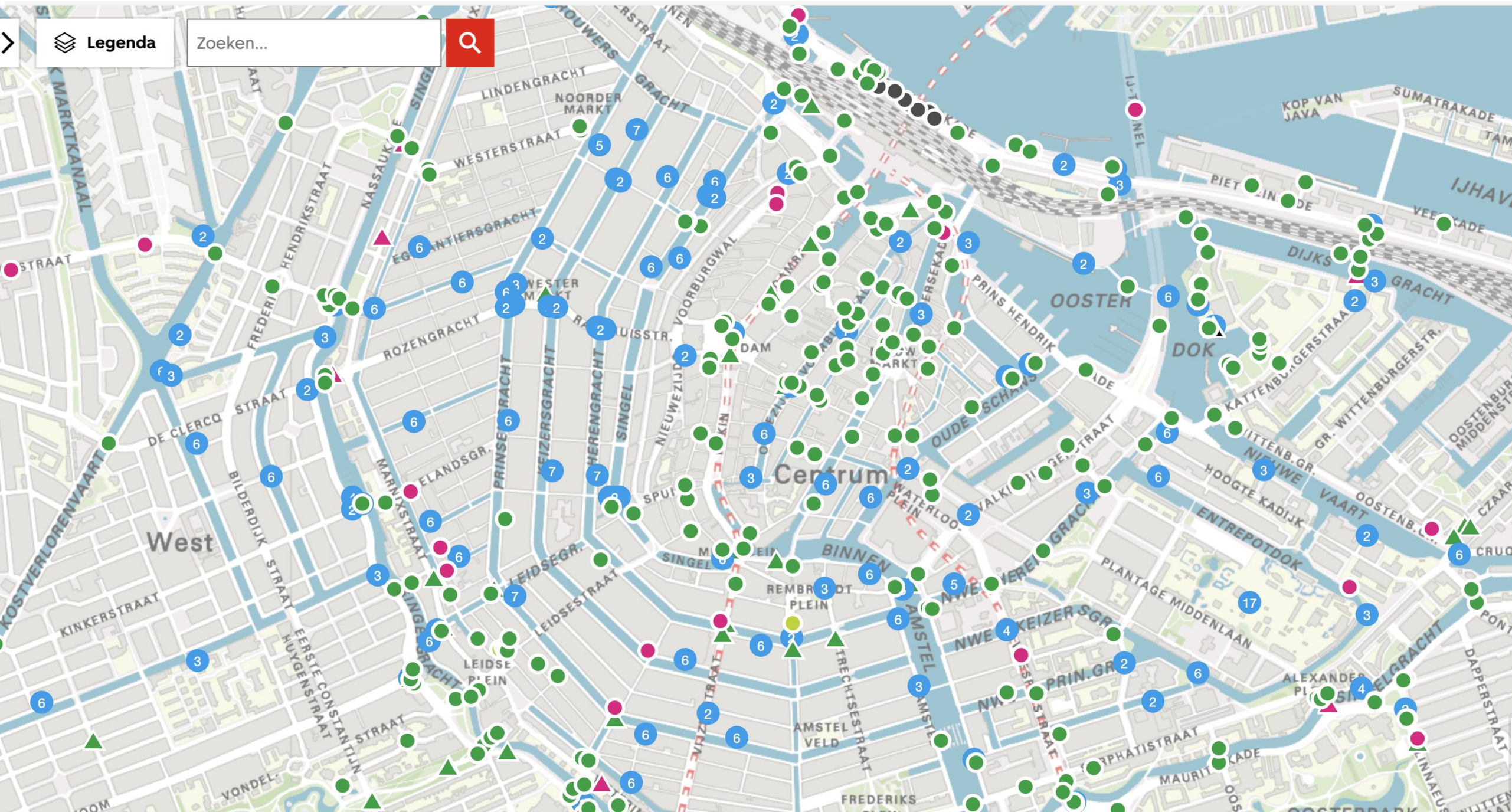
Blok 3: Q&A

Waarom is het zo lastig **grip** op digitalisering te verkrijgen?

1. Technologische complexiteit
2. Juridische complexiteit
3. Politiek-bestuurlijke complexiteit

Waarom is het zo lastig **grip** op digitalisering te verkrijgen?

1. Technologische complexiteit
2. Juridische complexiteit
3. Politiek-bestuurlijke complexiteit

Legenda

Zoeken...

1. Technologische complexiteit

1. Technologische complexiteit

1. Technologische complexiteit

1. Technologische complexiteit

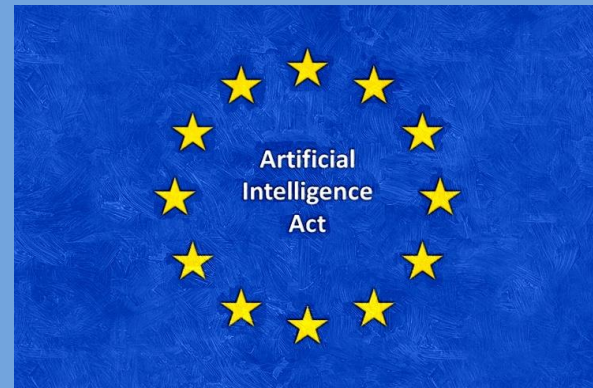
Drie observaties

- De discussie wordt vaak gevoerd met het oog op de korte termijn: wat betekent technologie X voor praktijk Y? Een langetermijnvisie ontbreekt.
- Er is sprake van een hyperfocus op de techniek, in zowel de wetenschap als praktijk. Een fundamentele reflectie op de vraag welke taken uitbesteed (kunnen) worden aan de techniek blijft achterwege.

- Pilot met 122 ambtenaren, gedurende 4 weken. Er ontstonden 357 ‘chatgesprekken’
- Huidig gebruik ziet mede op:
 - Hulp bij het opstellen van teksten (het samenvatten van teksten/jargon verwijderen/het herschrijven van teksten naar B1 niveau)
 - Juridisch en beleidsonderzoek (vragen over jurisprudentie, wettelijke termijnen, op opstellen van verweerschriften)
 - *Sommige van deze herschreven teksten hadden direct invloed op te vormen beleid of reacties op bezwaarschriften van burgers.*
 - *In 14% van de gevallen was er sprake van een feitelijk incorrect antwoord.*

2. Juridische complexiteit

2. Juridische complexiteit

2. Juridische complexiteit

Impact Assessment
Mensenrechten en Algoritmes

2. Juridische complexiteit

- Verschillende begrippenkaders, zowel nationaal als Europees
- Open normen die geconcretiseerd moeten worden via zelfregulering/gedragscodes/rechtspraak
- Deskundigheid en het opbouwen van een institutioneel geheugen wordt bemoeilijkt: financiering, krapte op de arbeidsmarkt, ZPP'ers/consultancy

3. Politiek-bestuurlijke complexiteit: wie is verantwoordelijk voor digitalisering?

- Rutte IV benoemde de eerste staatssecretaris Digitalisering
- Maar: digitalisering houdt zich niet aan politieke ‘portefeuilleverdelingen’. Digitalisering speelt in alle processen een rol.

3. Politiek-bestuurlijke complexiteit

Hoofdlijnenakkoord tussen de fracties van PVV, VVD, NSC en BBB

Hoofdlijnenakkoord tussen PVV, VVD, NSC en BBB.

3. Politiek-bestuurlijke complexiteit

Hoofdlijnenakkoord tussen de fracties van PVV, VVD, NSC en BBB

Hoofdlijnenakkoord tussen PVV, VVD, NSC en BBB.

- Gebruik van AI (artificiële intelligentie) door de overheid biedt voordelen maar wordt ook aan voorwaarden gebonden zodat veiligheid, privacy en rechtsbescherming geborgd zijn. De overheid, waarbij de kennis van digitalisering moet worden versterkt, en de maatschappij worden weerbaar gemaakt tegen desinformatie en 'deepfakes'.

3. Politiek-bestuurlijke complexiteit

Hoofdpijnenakkoord tussen de fracties van PVV, VVD, NSC en BBB

Hoofdpijnenakkoord tussen PVV, VVD, NSC en BBB.

- Gebruik van AI (artificiële intelligentie) door de overheid biedt voordelen maar wordt ook aan voorwaarden gebonden zodat veiligheid, privacy en rechtsbescherming geborgd zijn. De overheid, waarbij de kennis van digitalisering moet worden versterkt, en de maatschappij worden weerbaar gemaakt tegen desinformatie en 'deepfakes'.
- De groei van het aantal ambtenaren en de inzet van consultants bij (kern-)departementen van de afgelopen jaren wordt meer dan teruggedraaid, waarbij uitvoerende diensten worden ontzien. Deze taakstelling wordt gekoppeld aan het verminderen van regels en administratieve lasten voor de samenleving en de uitvoering.

Blok 2. De uitdagingen geïllustreerd aan de hand van artikel 22 AVG

Wat zegt de AVG over (gedeeltelijk) algoritmische besluitvormingsprocedures?

Art. 4, onderdeel 4, AVG

Profilering”: elke vorm van geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens waarbij aan de hand van persoonsgegevens bepaalde **persoonlijke aspecten** van een natuurlijke persoon worden **geëvalueerd**, met name met de bedoeling zijn beroepsprestaties, economische situatie, gezondheid, persoonlijke voorkeuren, interesses, **betrouwbaarheid**, gedrag, locatie of verplaatsingen **te analyseren** of te **voorspellen**;

Wat zegt de AVG over (gedeeltelijk) algoritmische besluitvormingsprocedures?

Art. 4, onderdeel 4, AVG

Profilering”: elke vorm van geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens waarbij aan de hand van persoonsgegevens bepaalde **persoonlijke aspecten** van een natuurlijke persoon worden **geëvalueerd**, met name met de bedoeling zijn beroepsprestaties, economische situatie, gezondheid, persoonlijke voorkeuren, interesses, **betrouwbaarheid**, gedrag, locatie of verplaatsingen **te analyseren** of te **voorspellen**;

Art. 22 lid 1 AVG

1. De betrokkene heeft het recht niet te worden onderworpen aan een **uitsluitend op geautomatiseerde verwerking**, waaronder **profilering**, gebaseerd besluit waaraan voor hem **rechtsgevolgen** zijn verbonden of dat **hem anderszins in aanmerkelijke mate treft**.

AVG

- Is in werking getreden in mei 2016 en van toepassing geworden in mei 2018
- Is een omnibuswet en daarom gelijkelijk van toepassing op de publieke en private sector
- Bouwt voort op richtlijn 95/46 en de Wbp en is daarom niet geheel nieuw...

Artikel 22 AVG

- Tussen 2018 en 2024 is nauwelijks (nationale) rechtspraak tot ontwikkeling gekomen over de reikwijdte van artikel 22 AVG
- Ook in de praktijk lijkt artikel 22 AVG weinig te leven...

Artikel 22 AVG

Algoritmen

Hoe Amsterdam algoritmen beter kan toepassen

20 OKTOBER 2023

Onderzoeksrapport AI Rekenkamer Amsterdam

REKENKAMER AMSTERDAM

Voor de drie onderzochte algoritmen vinden wij dat er sprake is van profilering. Bij het algoritme *Detectie illegale passagiersvaart* worden vaarroutes van vignethouders geanalyseerd, bij het algoritme *Detectie illegale onderhuur* worden signalen over mogelijke woonfraude op adresniveau verzameld, en bij het algoritme *Behandeling aanvraag Bbz-uitkering* wordt een voorspelling gemaakt over de levensvatbaarheid van de ondernemingsactiviteiten.⁴⁹⁴ In alle gevallen is er sprake van geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens met het doel de aspecten van een natuurlijk persoon te evalueren. De risico's rond profilering (zie kader Tegen welke risico's moeten betrokkenen worden beschermd?) zijn bij deze algoritmen minder groot, omdat er bij geen van de drie algoritmen sprake is van geautomatiseerde besluitvorming.⁴⁹⁵

Onderzoeksrapport AI Rekenkamer Amsterdam

In de diverse gesprekken die wij hebben gevoerd met de ambtelijke organisatie en externe vertegenwoordigers van het algoritme, hebben wij gemerkt dat de term 'profilering' als negatief of (bestuurlijk) gevoelig wordt ervaren. De ambtelijke organisatie en de leveranciers willen liever niet (dat hun algoritme) met profilering wordt geassocieerd.

Onderzoeksrapport AI Rekenkamer Amsterdam

In de diverse gesprekken die wij hebben gevoerd met de ambtelijke organisatie en externe vertegenwoordigers van het algoritme, hebben wij gemerkt dat de term 'profilering' als negatief of (bestuurlijk) gevoelig wordt ervaren. De ambtelijke organisatie en de leveranciers willen liever niet (dat hun algoritme) met profilering wordt geassocieerd.

ruimte voor verbetering). Ons valt daarnaast op dat de DPIA de ambtelijke organisatie weinig ondersteuning biedt om te bepalen of er sprake is van profilering, of profilering is toegestaan en hoe betrokkenen moeten worden geïnformeerd over de profilering

Onderzoeksrapport AI Rekenkamer Amsterdam

De sjabloon-DPIA is in september 2023 geactualiseerd. Het bevat dezelfde definitie van profilering als de AVG. Verder is hierin opgenomen dat het nemen van beslissingen op basis van profilering kan uitgelegd worden als discriminatie van bepaalde groepen. Als toch gebruikgemaakt wordt van profileringen, dan roept de sjabloon-DPIA op om duidelijk te zijn op basis waarvan deze profielen worden opgesteld, welke beslissingen op welke wijze worden genomen op basis van de profielen en of uit profielen gevoelige informatie is af te leiden. Ook moeten betrokkenen geïnformeerd worden over deze profilering en mogelijke beslissingen.⁴⁹⁶

Wat zegt de Awb over algoritmische profilering?

Q&A

Universiteit
Leiden